

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

Milieu-energieprestatie Gebouwen, opname operationeel energieverbruik in MPG

VERSIE VOOR CONSULTATIE

Datum rapportage: 24 februari 2023
Versie rapportage: 1.0

Versie Bepalingsmethode: Versie 1.1 (maart 2022)

Opdrachtgever: Stichting Nationale Milieudatabase
Opdrachtnemer(s): LBP|SIGHT

Auteur(s): David van Nunen
Hilko van der Leij
Jeannette Levels-Vermeer

Projectleider: John Drissen

35 Inhoudsopgave

36	Inhoudsopgave	2
37	Normen.....	3
38	1 Inleiding	4
39	1.1 Doelstelling en doelgroep.....	4
40	2 Gebouwgebonden energieverbruik in de EPBD, NEN-EN 15978 en het LEVEL(s) framework ..	5
41	2.1 EPBD (Energy Performance of Building Directive)	5
42	2.2 NEN-EN 15978-1:2021, gebouwgebonden energieverbruik (B6).....	5
43	2.3 Level(s).....	8
44	2.4 Levels indicator 1.1, 'Use stage energy performance'	9
45	2.5 Levels indicator 1.2, Life cycle Global Warming Potential	11
46	2.6 BENG & NTA 8800.....	12
47	3 Suggestie toevoegingen bepalingsmethode, operationeel energieverbruik (B6)	14
48	3.1 Definities.....	14
49	3.2 Algemeen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
50	3.3 Systeemgrenzen voor de MEPG.....	15
51	3.4 Aanvullende levensfasen operationeel energieverbruik	15
52	3.5 Productkaarten energiedragers.....	16
53	3.6 Energiebehoefte bouwwerk.....	18
54	3.7 Energiebalans	20
55	3.8 Geëxporteerde energie, D2.....	20
56	3.9 Gedeclareerde eenheid gebruiksfunctie, m ² BVO & m ² GO	20
57	3.10 Externe levering	21
58	4 Effect MEPG-waarde referentiegebouwen	23
59	4.1 Referentiewoningen	23
60	4.2 Modelering.....	24
61	4.3 Resultaten	25
62	4.4 Gevoeligheidsanalyse geëxporteerde energie.....	26
63	4.5 MEPG, BVO en GO.....	26
64	5 Vergelijking NMD Bepalingsmethode, Level(s) & EN15978	27
65	6 Aanbevelingen	29
66	Bijlage 1, overige aanpassingen Bepalingsmethode voor energiedragers	30
67	Bijlage 2, overzichtstabel in beschouwing te nemen oppervlakten van gebouwen volgend NEN	
68	2580	32
69	Bijlage 3, Effect MEPG gelijke externe levering geïmporteerde en zelf gegenereerde energie. .	33
70		
71		

72 **1.1 Normen**

<i>EN15804+A2</i>	NEN-EN 15804:2012 + A2 (2019) "Duurzaamheid van bouwwerken - Milieuverklaringen van producten - Basisregels voor de productgroep bouwproducten"
<i>ISO 14025</i>	ISO 14025:2010 "Environmental labels and declarations - Type III environmental declarations - Principles and procedures"
<i>ISO 14044</i>	ISO 14044:2006 "Environmental management - Life cycle assessment - Requirements and guidelines"
<i>Bepalingsmethode</i>	Bepalingsmethode Milieuprestatie Bouwwerken, versie 1.1, maart 2022
<i>NEN-EN 15978-1:2011 (Ontwerp, Draft)</i>	Duurzaamheid van constructies – beoordeling van milieuprestaties van gebouwen – Deel 1: Milieuprestaties
<i>NTA 8800:2022 (nl)</i>	Energieprestatie van gebouwen – Bepalingsmethode
<i>Level(s)</i>	A common EU framework of core sustainability indicators for office and residential buildings. Publication version 1.1, January 2021.
<i>Level(s) indicator 1.1</i>	Use stage energy performance. User manual: introductory briefing, instructions and guidance (Publication version 1.2), July 2021.
<i>Level(s) indicator 1.2</i>	Life cycle Global Warming Potential (GWP) User manual: introductory briefing, instructions and guidance (Publication version 1.1), January 2021.

73

74 1 Inleiding

75 Voor een meetbaar doelbereik voor reductie van CO₂-emissies in de bouw, ziet de Stichting NMD het
76 als gewenst de materiaalgebonden CO₂-emissie en de CO₂-emissie van gebruiksenergie (use stage
77 energy) in gelijke eenheden inzichtelijk te maken en deze dan in samenhang te bezien.
78 De Stichting NMD sluit zich daarmee aan bij hetgeen in de Annex III van het voorstel voor de EPBD IV
79 is verwoord¹. Het voorstel geeft aan dat de prestatie van de energieprestatie van een gebouw niet
80 enkel in hoeveelheden energiegebruik (kWh/yr) maar ook een berekende prestatie Global Warming
81 Potential moet worden uitgedrukt.

82
83 In Annex III van het herschikkingsvoorstel voor de EPBD is een directe verwijzing naar de EN 15978
84 opgenomen. In deze norm is expliciet opgenomen dat het energieverbruik wordt uitgesplitst naar de
85 energiedrager(s), (dat wil zeggen netelektriciteit, geleverd gas, thermische energie enz.) die moet
86 worden gerapporteerd. Annex III van het herschikkingsvoorstel voor de EPBD IV verwijst naar het
87 LEVEL(s) framework voor de te beoordelen onderdelen van het gebouw en haar technische uitrusting.
88

89 Met gebruik van de productkaarten voor energiedragers en kennis van de energiedrager per
90 aansluiting kan het genormaliseerde energiegebruik volgens NTA 8800 uitgedrukt worden in
91 19 impactcategorieën overeenkomstig de bepalingsmethode milieuprestatie bouwwerken. Vervolgens
92 kan de milieu-impact van energiebesparing worden afgezet tegen de milieu-impact van de
93 energiebesparende maatregelen van extra bouw materiaal en/of bouwwerkinstallaties.
94

95 In dit rapport wordt onderzocht hoe gebouwgebonden energieverbruik moet worden afgebakend en
96 toegepast in de context van de bepalingsmethode, afgestemd met de EN 15978 en het LEVEL(s)
97 framework². De mogelijke relatie met de EU taxonomy is nog niet opgenomen in dit document.

98 1.1 Doelstelling en doelgroep

99 Het rapport is opgesteld voor de volgende doelgroepen:

- 100 - Stichting NMD als beheerder van de Nationale Milieudatabase (NMD). Dit rapport resulteert in een
101 aanvulling in de bepalingsmethode voor operationeel energieverbruik (B6).
- 102 - Organisaties die via bijvoorbeeld certificeringen duurzaamheid in de gebouwde omgeving willen
103 stimuleren en daarbij gebruikmaken van NMD-data inclusief de data voor het operationeel
104 energiegebruik van een bouwwerk.
- 105 - Marktpartijen zoals ingenieurs- en adviesbureaus en aannemers actief in de GWW- en B&U
106 sectoren als informatiebron voor het gebruik van de NMD-data via rekeninstrumenten.
- 107 - Opstellers van LCA's om inzicht te krijgen in de uitgangspunten van de bepaling van het
108 operationeel energiegebruik van een bouwwerk.

109
110

---

¹ Europese Commissie (2021). COM(2021) 802 final, BIJLAGEN bij het voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de energieprestatie van gebouwen (herschikking). Geraadpleegd op 24-01-2023, van https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c51fe6d1-5da2-11ec-9c6c-01aa75ed71a1.0018.02/DOC_2&format=PDF

² Europese Commissie (2022). Level(s) common framework. Geraadpleegd op 24-01-2023, van <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/product-groups/412/home>

111 2 Gebouwbonden energieverbruik in de EPBD, NEN-EN 15978 112 en het LEVEL(s) framework

113 2.1 EPBD (Energy Performance of Building Directive)

114 De EPBD is de richtlijn van het Europees Parlement en de Raad voor de energieprestatie van
115 gebouwen. De EPBD geeft onder andere eisen en een kader voor de methode om de energieprestatie
116 van gebouwen te berekenen en minimum energieprestatievereisten voor nieuwe gebouwen en
117 renovaties. Zowel indicator 1.1 en 1.2 van het LEVEL(s) framework als de eisen voor BENG zijn
118 gebaseerd op de EPBD.

119

120 Het voorstel voor de EPBD herschikking van 15-12-2021 is, indien deze wordt doorgezet, relevant
121 voor de verwerking van operationeel energiegebruik³:

122

123 **“Voorstel voor een RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD betreffende de**
124 **energieprestatie van gebouwen (EPBD herschikking 21 oktober 2022)**

125

126 BIJLAGE III

127

128 EISEN VOOR BEREKENING VAN HET AARDOPWARMINGSVERMOGEN (GWP) GEDURENDE DE
129 LEVENSCYCLUS (bedoeld in artikel 7)

130 Berekening van het aardopwarmingsvermogen (GWP) gedurende de levenscyclus van nieuwe
131 gebouwen op grond van artikel 7, lid 2 Voor de berekening van het aardopwarmingsvermogen (GWP)
132 gedurende de levenscyclus van nieuwe gebouwen op grond van artikel 7, lid 2, wordt het totale GWP
133 meegedeeld als een numerieke indicator voor elk stadium van de levenscyclus, uitgedrukt als **kgCO₂**
134 **eq/m² (van de bruikbare vloeroppervlakte) gemiddeld voor één jaar van een**

135 **referentiestudieperiode van vijftig jaar.** De gegevensselectie, scenariobepaling en berekeningen
136 worden verricht overeenkomstig **EN 15978 (EN 15978: 2011. Duurzaamheid van bouwwerken.**

137 **Beoordeling van de milieuprestaties van gebouwen. Berekeningsmethode).** De te beoordelen
138 onderdelen van het gebouw en technische uitrusting zijn gedefinieerd in het gemeenschappelijke EU-
139 kader **Level(s) voor indicator 1.2.**

140 Wanneer er een **nationaal berekeningsinstrument of -methode** bestaat of voorgeschreven is voor
141 het verschaffen van informatie of voor het verkrijgen van bouwvergunningen, kan dat instrument of die
142 methode worden gebruikt voor de vereiste informatieverschaffing. Andere berekeningsinstrumenten of
143 -methoden mogen worden gebruikt als ze voldoen aan de minimumcriteria die in het
144 gemeenschappelijk EU-kader Level(s) zijn vastgesteld. Er wordt gebruikgemaakt van gegevens over
145 specifieke bouwproducten die zijn berekend overeenkomstig [de herziene bouwproducten-
146 verordening], indien deze beschikbaar zijn.”

147 2.2 NEN-EN 15978-1:2021, gebouwbonden energieverbruik (B6)

148 De norm ‘NEN-EN 15978-1:2021’ is nog niet definitief, de formal vote vindt plaats in mei 2023. De
149 NEN-EN 15978-1:2021 heeft verschillende wijzigingen ten opzichte van de geldende versie van NEN-
150 EN 15978:2011 voor operationeel energiegebruik. Om deze wijzigingen mee te nemen wordt in deze
151 analyse uitgegaan van de concept-norm NEN-EN 15978-1:2021.

152

---

³ In de loop van 2023 wordt de definitieve versie verwacht.

153 De NEN-EN 15978 stelt dat het energieverbruik moet worden uitgesplitst naar de energiedrager(s),
154 die worden gerapporteerd.

155

156 Voor energieverbruik is in de norm een opsplitsing gemaakt in:

- 157 - B 6.1 het energieverbruik van gereguleerde⁴ gebouw geïntegreerde systemen (diensten)
158 (bijvoorbeeld verlichting en verwarming en ventilatie)
- 159 - B 6.2 het energieverbruik van gebouw geïntegreerde systemen (diensten) die niet gereguleerd zijn
160 (bijvoorbeeld liften, beveiligingssystemen en communicatiesystemen)⁵
- 161 - B 6.3 overig energieverbruik gerelateerd aan gebruikersactiviteiten van het gebouw (bijvoorbeeld
162 plug-in apparaten; computers, wasmachines, koelkasten, audiovisuele apparatuur, plug-in
163 verlichting en productie- of procesgerelateerde apparatuur die in het gebouw wordt gebruikt). B6.3
164 kan optioneel worden gerapporteerd als aanvullende informatie).

165

166 De genoemde bouwwerkinstallaties bij B 6.1 en B 6.2 moeten ook in beschouwing worden genomen
167 in de materiaalgebonden milieueffecten volgens NEN-EN 15978. B6.1 en B6.2 kunnen als
168 gebouwgebonden impact beschouwd worden en zouden daarom op hun plaats zijn in de
169 bepalingmethode. Deze opsplitsing is nodig om aansluiting te houden met de
170 energieprestatievereisten zoals gesteld in de EPBD, de NTA 8800 en LEVEL(s).

171

172 De conceptnorm EN 15978-1:2021 geeft de volgende richtlijnen:

- 173 - De energieprestatie van het te beoordelen object wordt gekwantificeerd op basis van de
174 berekende of gemeten jaarlijkse energie die wordt gebruikt om te voldoen aan de verschillende
175 behoeften die samenhangen met het gedefinieerde gebruik van het gebouw, bepaald in
176 overeenstemming met de eisen van EN ISO 52000-1. Het berekeningsinterval <tijd> (bijv. elk uur,
177 maandelijks of jaarlijks in overeenstemming met EN52000-1) dat wordt gebruikt bij de schatting
178 van het energieverbruik, moet worden vermeld. Voor BENG wordt het berekeningsinterval gesteld
179 op jaarbasis.
- 180 - Het energieverbruik wordt uitgesplitst naar de energiedrager(s), (dat wil zeggen netelektriciteit,
181 geleverd gas, thermische energie enz.) die moeten worden gerapporteerd⁶.
- 182 - Alle effecten en aspecten met betrekking tot het gebruik van operationele energie worden volledig
183 toegewezen aan het gebouw.
- 184 - De energiebehoefte van een bouwwerk moet berekend worden volgens EN52000-1 en ISO
185 52000-1, bijlage B.
- 186 - In een beoordeling na de bouw zullen de effecten van de ter plaatse gebruikte energie voor
187 onderhoud (Module B2), reparatie (Module B3) en vervanging (B4) van het gebouw en zijn
188 onderdelen hoogstwaarschijnlijk niet afzonderlijk te onderscheiden zijn binnen het gemeten
189 energieverbruik (Module B6). Met dit aspect moet rekening worden gehouden bij het vergelijken
190 van de resultaten van beoordelingen vóór en na de bouw.

191

192

193

194

---

⁴ 'Gereguleerd' betekent de energievraag van geïntegreerde systemen (diensten) die vallen onder de EU-richtlijn energieprestatie van gebouwen (2018/844/EU) en de nationale implementaties ervan. De diensten die inbegrepen zijn, kunnen een nationale of regionale keuze zijn.

⁵ De NTA heeft hier een reservering voor gemaakt in de standaard, zodra deze beschikbaar is toevoegen aan verplichte bepaling in B6.2

⁶ In opdracht van Stichting NMD zijn door LBP|SIGHT productkaarten opgesteld van energiedragers. Zie hiervoor: LBP|SIGHT (2022), LCA Rapportage productkaarten Energiedragers Nationale Milieudatabase, <https://milieudatabase.nl/rapport-over-het-opstellen-van-productkaarten-nmd-van-energiedragers/>

- 195 Daarnaast wordt in Module B6 ook binnen het gebouw gegenereerde energie meegenomen:
196 - De hoeveelheid gebouw-gegenereerde energie en het deel daarvan dat wordt geëxporteerd,
197 wordt berekend volgens ISO 52000-1 (clausules 11, 11.6, 11.6.2). De hoeveelheid geëxporteerde
198 energie wordt weergegeven in de indicator "Geëxporteerde energie - [MJ]" en wordt aangegeven
199 in Module B6.
- 200 - In overeenstemming met de vereisten van FPr EN15643, is de standaardbenadering voor de
201 beoordeling van de stroomopwaarts effecten en aspecten die verband houden met op de locatie
202 gegenereerde en geëxporteerde energie Approach A zoals hieronder weergegeven. De
203 stroomopwaarts effecten bestaan uit de embodied emissies van de energie-opwekkingssystemen.
- 204 - Behalve de effecten die embodied zijn (zie Approach A en Approach B hieronder) in de
205 beschreven energieopwekkingseenheid/-systemen, moeten alle effecten en aspecten die verband
206 houden met het energieverbruik van het gebouw worden toegewezen aan Module B6.
207 Substitutiebaten effecten die voortkomen uit de geëxporteerde energie worden gerapporteerd in
208 module D2. De in module D2 gedeclareerde geëxporteerde energie substitueert 'the most likely
209 corresponding energy supply', bijvoorbeeld de nationale, of regionale netmix.
210

211 Het scenario voor Module B6 specificeert per energiedrager de geïmporteerde energie die wordt
212 gebruikt om aan de gespecificeerde vraag te voldoen en per energiedrager de energie die wordt
213 geëxporteerd. Het scenario specificeert hoe de geïmporteerde en geëxporteerde energiestromen
214 worden gekwantificeerd (bijvoorbeeld de specificaties van de zonnepanelen, inclusief het
215 kwantificeren van de hoeveelheid energie die ter plaatse wordt geproduceerd en hoeveel hiervan
216 wordt geëxporteerd).
217

218 **NEN-EN 15978-1:2021, rekenmethode energieverbruik uit eigen opwekking en geëxporteerde** 219 **energie**

220 De berekening van zelf gebruikte energie en de geëxporteerde energie vanuit eigen opwekking moet
221 in lijn zijn met EN ISO 52000-1. Energieverbruik vanuit eigen opwekking, geëxporteerde energie en
222 geïmporteerde energie verschilt over de tijd. Een berekening op jaarbasis is standaard. Een
223 berekening op uurbasis mag binnen de EN15978 ook gebruikt worden. De toegepaste methode moet
224 geharmoniseerd zijn met nationale regelgeving. Binnen BENG en bij Nul-op-de-Meter woningen wordt
225 uitgegaan van een tijdsinterval op jaarbasis⁷.

- 226 - **Jaarbasis:** dit is een vereenvoudigde weergave van het energieverbruik (eigen opwekking,
227 import en export), op basis van de jaaropgave van eigen-opgewekte energie en
228 geïmporteerde energie. Dit is de standaard methode.
- 229 - **Uurbasis:** dit is een nauwkeurige weergave van het energieverbruik (eigen opwekking, import
230 en export), op basis van uur-intervallen (of kleiner).
231

232 **Kapitaalgoederen eigen opwekking van energie**

233 Binnen de EN15978 (7.5.6.8.2. standaard methode, approach A) vallen kapitaalgoederen voor
234 energieopwekking uit de oplevering van het bouwwerk in module A1-A3. Onderhoud, reparaties en
235 vervangingen van deze kapitaalgoederen komen terug in modules B2-B4. Hierbij wordt geen
236 onderscheid gemaakt tussen kapitaalgoederen voor energieopwekking die onderdeel uitmaken van de
237 bouwconstructie (bijvoorbeeld zonnepanelen die ook dienen als dakafwerking) en
238 energieopwekkingskapitaalgoederen die geen deel uitmaken van het bouwwerk (bijvoorbeeld
239 zonnepanelen naast het gebouw).
240
241

---

⁷ <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/aardgasvrij-wonen/energieneutrale-woning/#kenmerken-energieneutraal-huis>

242 Wanneer kapitaalgoederen voor energieopwekking gepositioneerd zijn binnen het perceel van het
243 bouwwerk, maar niet verbonden zijn met de energievoorziening van het bouwwerk en dat de energie
244 output exclusief geleverd wordt buiten de grenzen van het bouwwerk, dan worden de
245 kapitaalgoederen en de opgewekte energie niet gealloceerd aan het bouwwerk. Deze methode is in
246 lijn met ISSO 75.1, zoals toegepast voor energielabels.

247

248 De EN15978 geeft een methode B voor de verwerking van kapitaalgoederen: wanneer een
249 energiesysteem een duale functie heeft, bijvoorbeeld zonnepanelen die ook deel uitmaken van het
250 daksysteem, dan wordt 50% van de materialisatie gealloceerd aan het gebouw (A1-A3) en 50% aan
251 de energieopwekking (B6). Methode A is standaard toepasbaar.

252

253 NB de milieu-impact van objecten voor opwekking van energie die in of aan een bouwwerk zijn
254 aangebracht en waarvan de opwekking in de BENG-berekening is verwerkt, worden binnen
255 Nederlandse context bepaald volgens de bepalingsmethode milieuprestatie bouwwerken.

256

257 **Geëxporteerde energie**

258 Baten van geëxporteerde energie worden gedeclareerd in module D2. Deze baten zijn standaard
259 gebaseerd op de substitutie van de op jaarbasis gemiddelde nationale energiemix van vandaag.
260 Alternatieve methoden, zoals baten op basis vanuit de geanticiperde energiemix tot 2050, mogen als
261 toevoeging worden gerapporteerd.

262 **2.3 Level(s)**

263 Level(s) is een Europees framework om duurzaamheid van bouwwerken te onderzoeken en te
264 rapporteren. Toepassing van het Level(s) framework gaat op vrijwillige basis. In macro-objective 1 van
265 het Level(s) framework komt gebouwgebonden energieverbruik naar voren. Binnen objective 1
266 beschouwt indicator 1.1 het operationele energieverbruik in **kWh/m²/yr**. Indicator 1.2 beschouwt de
267 Global Warming Potential over de totale levenscyclus in **kg CO₂-eq./m²/yr**. Het operationele
268 energieverbruik (B6) is ook onderdeel van indicator 1.2.

269

270 Het Level(s) framework wordt toegepast voor de evaluatie tijdens drie projectfasen:

271 Level 1: conceptueel ontwerp

272 Level 2: gedetailleerd ontwerp

273 Level 3: 'As-built' en in gebruik

274 Per level neemt het detailniveau, de beschikbare data en de analysevereisten toe. Als samenvatting
275 van de vereisten voor het Level(s) framework wordt in deze rapportage uitgegaan van level 2,
276 'gedetailleerd ontwerp'. Dit is de fase waarop binnen Nederland de MPG en BENG-vereisten van
277 toepassing worden voor de aanvraag van de omgevingsvergunning.

278

279 Level(s) gaat uit van de referentie-eenheid 'per 1 m² van het totaal bruikbare vloeroppervlak'⁸.
280 Hiervoor wordt de referentiestandaard 'IPMS Office 3' gehanteerd. Binnen Level(s) kan je afwijken van
281 deze standaard zolang dit duidelijk wordt aangegeven.

282

---

⁸ "Reference unit: The common unit for normalising results in order to enable comparisons, which is the environmental impact per 1 m² of total useful floor area (see under 4. the building model)". 4. The building model and characteristics states: "4.2 The total useful floor area within the building and measurement standard used". Source: Dodd N., Donatello S. & Cordella M., 2021. Level(s) – A common EU framework of core sustainability indicators for office and residential buildings, User manual 2: Setting up a project to use the Level(s) common framework (Publication version 1.1).

283 2.4 Levels indicator 1.1, 'Use stage energy performance'

284 Binnen indicator 1.1. stelt Level(s) dat de energieprestatieberekening gedaan moet worden in lijn met
285 de nationale of regionale rekenmethoden van de locatie van het bouwwerk. Hier mag van afgeweken
286 worden onder de voorwaarde dat de toegepaste reken- en beoordelingsmethode in lijn is met EN ISO
287 52000 en standards gerapporteerd en de EPB standards onder 'mandate 480'.

288

289 Indicator 1.1. omvat de energieprestatie in de gebruiksfase in kWh per jaar en in kilowattuur per
290 vierkante meter per jaar (kWh/m²/yr). Deze energieprestatie wordt gemeten in primair energiegebruik⁹.

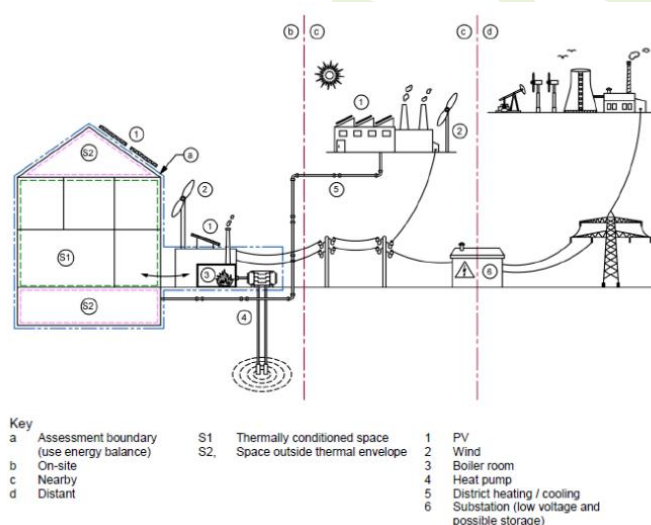
291

292 **Systeemgrenzen energieverbruik Level(s)**

293 Toegepaste elektriciteit kan opgewekt zijn op de eigen locatie van het gebouw, nabij gelegen
294 elektriciteitsopwekkingen en verder afgelegen elektriciteitsbronnen (figuur 2.1). On-site opgewekte
295 elektriciteit kan ook worden geëxporteerd.

296

297 Het primaire energiegebruik afkomstig van energie opgewekt buiten de systeemgrenzen van het
298 bouwwerk wordt berekend door het energiegebruik te vermenigvuldigen met een primaire
299 energiefactor die compenseert voor conversie- en transportverliezen. Hieronder vallen de verliezen
300 binnen het net, maar ook energieverlies bij de primaire energieproductie. De term primair
301 energiegebruik is van toepassing op zowel hernieuwbare- als niet hernieuwbare energie. Deze
302 energiefactor verschilt per energiebron en voor de verschillende afstanden waarop de energie is
303 opgewekt. Elektriciteitsverliezen binnen de systeemgrenzen van het bouwwerk zitten al opgenomen in
304 het verbruik van het bouwwerk.

305

306 **Figuur 2.1**

307 Systeemgrenzen gebouw, de blauwe lijn geeft de systeemgrenzen van het bouwwerk weer.

⁹ **Primair energiegebruik** refereert naar de benodigde energie voordat deze is onderworpen aan conversie- en transformatieprocessen. Primaire energie omvat zowel niet-hernieuwbare als hernieuwbare energie. Gezamenlijk is dit de totale primaire energie.

Binnen Level(s) wordt de primaire energie berekend aan de hand van de toegepaste energie en primaire energiefactoren. De **primaire energiefactoren** worden berekend als: 'totaal toegepaste energie, inclusief conversie en transformatieverliezen' / 'geleverde energie'.

De primaire energiefactoren mogen gebaseerd zijn op nationale, of regionale gemiddelde waarden, of locatie-specifieke waarden. De bepaling en rapportage van de primaire energiefactoren moet binnen Level(s) gedaan worden volgens EN 17423. Standaard primaire energiefactoren kunnen gevonden worden in EN 52000-1 (Annex B.10) en in EN 15603 (Annex E).

308 *Rapportage Level(s) indicator 1.1*

309 Level(s) biedt de rapportage format van tabel 2.1 voor indicator 1.1 voor level 2.

310

311 **Tabel 2.1**

312 Rapportage format Level 2, indicator 1.1, Level(s)

Level 2 reporting item	Information to provide (select/delete as appropriate)
Type of assessment	Building permit, as built (calculated) EPC or tailored assessment
Calculation method	Specify the method and any software tools used
	The time step for the data used by the method e.g. monthly, daily, hourly

313 **Delivered energy use assessment for the building**

Building service	Energy need	System efficiency ¹	Energy carrier ²	Delivered energy per energy carrier	Non renewable primary energy factor ³	Renewable primary energy factor ³	Total primary energy factor ³			
	kWh/yr	Decimal	Free text	kWh/yr	Decimal factor	kWh/yr	Decimal factor	kWh/yr	Decimal factor	kWh/yr
Heating										
Cooling										
Ventilation										
Hot water										
Lighting										
Other (please specify) ⁴										
Exported renewable energy ⁵	n/a	n/a								
Total										

1. The efficiency with which delivered energy is converted into needed energy. For example, if a boiler converts 85% of the calorific value of a fuel into heat in water coming out of the tap or shower, the system efficiency would be 0.85. Dividing the energy need by the system efficiency will produce the delivered energy result (delivered energy can never be lower than the energy needed).
2. For example, energy carriers from distant sources: solid, liquid or gaseous fossil fuels; solid, liquid or gaseous biofuels or grid electricity. From nearby sources: district heating or district cooling. From onsite sources: electricity from PV panels, electricity from wind turbines, heat from solar thermal, geothermal or aerothermal. In cases where more than one energy carrier is used for the same building system (e.g. hot water from a gas boiler and from onsite solar thermal) two rows should be made for hot water, one for each energy carrier. There must always be a dedicated row for each energy carrier for any given service.
3. Any given energy carrier may have a non-renewable factor and a renewable factor, or just one of the two. These factors may be greater than, equal to, or less than 1, although the combined total of non-renewable and renewable primary energy factors for a given energy carrier cannot be less than 1.
4. If the methodology requires other energy needs to be accounted for, or the user simply wants to do this, then one row should be used for each "other" energy service.
5. When making the entry for delivered energy for any exported renewable energy from the building, a negative number should be used.

314

315 **Tabel 2.2**

316 Energieprestatiebeoordeling, resultaten

	kWh/m ² /yr
2 L2.1 EPBD services ¹ non-renewable primary energy self-used (mandatory)	
L2.2 EPBD services ¹ renewable primary energy self-used ² (optional)	
L2.3 EPBD services ¹ total primary energy self-used ² (optional)	L2.1 + L2.2
L2.4 Exported renewable primary energy (mandatory)	

3 L2.5 EPBD services ¹ non-renewable primary energy balance (mandatory)	L2.1 – L2.4
L2.6 Non-EPBD services non-renewable primary energy self-used (optional)	
L2.7 Non-EPBD services renewable primary energy self-used ² (optional)	
L2.8 Non-EPBD services ¹ total primary energy self-used ² (optional)	L2.6 + L2.7
L2.9 Total primary energy self-used ² (optional)	L2.3 + L2.8
L2.10 Total primary energy balance ² (optional)	L2.9 – L2.4
<ol style="list-style-type: none"> 1. For the purposes of comparability, EPBD services in Level(s) reporting should be considered as: heating, cooling, ventilation (including any humidification and dehumidification), hot water and lighting. 2. Self-used means energy delivered to the building as part of the building operation. This includes all energy delivered from all sources, including onsite sources for EPBD services, such as PV panels and solar thermal installations and ignores any excess of renewable energy from onsite sources that is exported. 3. Primary energy “balance” means the subtracting any exported renewable primary energy from the total “self-used” energy. 	

317 2.5 Levels indicator 1.2, Life cycle Global Warming Potential

318 Indicator 1.2 kwantificeert de global warming potential (GWP) in kilogram CO₂-equivalent over de
 319 totale levenscyclus van een bouwwerk. Indicator 1.2 wordt gedeclareerd als kilogram CO₂-equivalent
 320 per vierkante meter bruikbaar vloeroppervlak over een referentieperiode van 50 jaar (kg CO₂-eq / m²).
 321

322 In lijn met de EN15978 wordt de GWP gedeclareerd per levensfase: productie (A), gebruik (B), einde
 323 leven (C), aanvullende baten en lasten (D). Binnen Level(s) is alleen de declaratie van de CO₂-eq
 324 verplicht voor indicator 1.2. Wel geeft Level(s) de mogelijkheid weer om de resultaten aan te vullen
 325 met de indicatoren zoals gesteld EN15804:A2.

326
 327 Het operationele energieverbruik zit opgenomen in module B6. Voor de berekening van het
 328 operationele energieverbruik binnen Level(s) indicator 1.2 wordt het energieverbruik toegepast zoals
 329 berekend bij indicator 1.1. Per energiedrager moet de geïmporteerde energie worden opgenomen.
 330 Effecten van geëxporteerde energie moet worden opgenomen in module D.

331
 332 Het energiescenario voor het elektriciteitsnet moet ook uitgaan van de land, of EU specifieke
 333 decarbonisatie-projecties.

334 *Rapportage Level(s) indicator 1.2.*

335 Voor indicator 1.2. wordt de GWP in kg CO₂-eq/ m² / jaar, gedeclareerd per levensfase voor de
 336 referentie gebouwlevensduur van 50 jaar binnen level 2 en level 3 (tabel 2.3). Nederlandse MPG
 337 rekeninstrumenten zijn geschikt voor de benodigde berekeningen.

338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348

349 **Tabel 2.3**
350 Rapportage-indicatoren Level(s) indicator 1.2, level 2 en 3

Indicator	Unit	Product (A1-3)	Construction process (A4-5)	Use stage (B1-7)	End of life (C1-4)	Benefits and loads beyond the system boundary (D)
(1) GWP - fossil	kg CO ₂ eq					
(2) GWP - biogenic	kg CO ₂ eq					
GWP – GHGs (1+2)	kg CO ₂ eq					
(3) GWP – land use and land use change	kg CO ₂ eq					
GWP – overall (1+2+3)	kg CO ₂ eq					

Notes: Impacts referred to the use of 1 m² of useful internal floor per year for a default reference study period of 50 years.

351
352 Voor indicator 1.2 wordt standaard uitgegaan van een gebouwlevensduur van 50 jaar. Wanneer een
353 andere levensduur van toepassing is dan moet bovenstaande tabel ook voor de gemodelleerde
354 levensduur worden opgesteld.
355
356 Voor indicator 1.2. zijn twee vereenvoudigde scopes toegestaan voor de declaratie van GWP. Dit zijn:
357 1: De productiefase, vervangingen en het operationele energieverbruik: A1-A3 en B4-B6¹⁰
358 2: De productiefase, het operationele energieverbruik en de afvalverwerking van de materialen
359 inclusief module D. A1-A3, B6, C3-C4 en module D¹¹

360 2.6 BENG & NTA 8800

361 BENG is voortgekomen uit het Energieakkoord en uit de EPBD (Energy Performance of Buildings
362 Directive). Alle nieuwbouw moet sinds 1 januari 2021 voldoen aan de eisen voor bijna energieneutrale
363 gebouwen (BENG). Hiervoor gelden drie eisen:

- 364 1. de maximale energiebehoefte in kWh per m² gebruiksoppervlakte per jaar
  - 365 a. Dit is de som van de energiebehoefte van verwarming en koeling.
- 366 2. het maximale primair fossiel energiegebruik, eveneens in kWh per m² gebruiksoppervlakte per
367 jaar
  - 368 a. som van primair fossiel energieverbruik voor verwarming, koeling,
369 warmtapwaterbereiding en ventilatoren. Bij utiliteitsgebouwen telt ook het
370 energieverbruik voor verlichting en bevochtiging mee. Als hernieuwbare
371 energiebronnen aanwezig zijn on site, dan wordt het vermeden primair fossiel
372 energiegebruik afgetrokken van het primair fossiel energiegebruik.

¹⁰ In option 1, a simplified approach may be adopted by focussing on the possible trade-off between the embodied impacts of construction materials and achieving a Net Zero Energy Building (NZEB) performance. This is particularly important because the impacts associated with the manufacture of construction materials will already have taken place upon completion of the building and, moreover, can be directly influenced by design decisions. ²⁷ In addition to the embodied impacts associated with construction materials, the use stage modules relating to maintenance, repair, and replacement (B2, 3 and 4) shall be based on the clients required service life for the building as well as scheduled maintenance, repairs and replacements of construction products.

¹¹ In option 2, instead of looking at life cycle stages relating to repair and replacement, the focus is instead on the 'building material bank'. Stage D represents the net benefit of the materials used in the building if they were to be reused and/or recycled – sometimes referred to as the building material bank – and is also the starting point for considering whether a building is easy to deconstruct for reuse and recycling. The specific calculation rules stipulated in EN 15978 shall be followed.

- 373 b. 'Bij primair fossiel energiegebruik worden de systeemverliezen (zoals leidingverliezen
374 bij verwarming), hulpenergie (zoals pompen) en het rendement van de opwekkers
375 (zoals de cv-ketel) meegenomen. Bij energiebehoefte is dat niet het geval.'¹²
376 3. het minimale aandeel hernieuwbare energie in procenten
377 a. Berekend als: energieverbruik hernieuwbaar / totaal energieverbruik.
378

379 De BENG-eisen zijn gebaseerd op gebouwgebonden energieverbruik per m² gebruiksoppervlakte
380 (GO). De NTA 8800 geldt als bepalingsmethode voor het berekenen van de BENG-waarden.
381

382 Binnen BENG geldt de vaste primaire energiefactor van 1,45 voor elektriciteit. Binnen BENG 2 wordt
383 gerekend met primaire fossiele energie. De primaire energie zoals berekend voor BENG is niet
384 geschikt voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6. De voorketen met
385 bijbehorende verliezen zit namelijk al opgenomen in de productkaarten. Toepassing van een primaire
386 energiefactor zou zorgen voor dubbeltelling. De primaire energiefactor is in werkelijkheid verschillend
387 per elektriciteitsopwekkingsbron. Binnen de productkaarten van energiedragers zit de gebruikte
388 primaire energie opgenomen in parameter '101, Totaal gebruik van hernieuwbare primaire energie' en
389 '102, Gebruik van niet-hernieuwbare primaire energie'.

390 De NTA 8800:2023 stelt als systeemgrens de 'grens waarbinnen alle gebieden vallen die zijn
391 verbonden met een gebouw (zowel binnen als buiten het gebouw) waar energie wordt gebruikt of
392 geproduceerd'. In het Bouwbesluit vormt de perceelgrens de systeemgrens.
393
394

---

¹² <https://www.rvo.nl/onderwerpen/wetten-en-regels-gebouwen/beng/indicatoren>

395 **3 Suggestie toevoegingen bepalingmethode, operationeel**
396 **energieverbruik (B6)**

397 **3.1 Definities**

398 ***Bouwwerk***

399 '[NEN-ISO 67071:2004]

400 Alles dat wordt geconstrueerd of het resultaat is van bouwactiviteiten. Opmerking: dit kunnen zowel
401 gebouwen zijn als bouwwerken uit de grond-, weg-, spoor- en waterbouw. Een bouwwerk betreft een
402 bouwkundig of civieltechnisch werk van enige omvang, die op de plaats van bestemming direct of
403 indirect met de grond verbonden is, en bedoeld is om langer dan drie maanden ter plaatse te
404 functioneren. Het bouwwerk is inclusief de installaties, die nodig zijn om in zijn functie te kunnen
405 voldoen. In de rekenregels wordt de term bouwwerk voor zowel werken in de B&U als de GWW
406 gebruikt' (Rekenregels en richtlijnen bepaling Milieuprestatie Bouwwerken, versie 1.0 (november
407 2021).

408

409 ***Gebouwbonden gereguleerde energiebehoefte (B6.1)***

410 De bij elkaar opgetelde gereguleerde energiebehoefte voor verwarming, koeling, bevochtiging,
411 ontvochtiging en verlichting. De gereguleerde energiebehoefte wordt bepaald volgens NTA 8800.

412

413 ***Gebouwbonden niet-gereguleerde energiebehoefte (B6.2)***

414 Het energieverbruik van gebouw geïntegreerde systemen (diensten) die niet gereguleerd zijn.
415 Hieronder vallen bijvoorbeeld liften, beveiligingssystemen en communicatiesystemen. 'Niet
416 gereguleerde' gebouwgebonden systemen zijn de systemen die niet vallen onder de EPBD en NTA
417 8800.

418

419 ***Primaire energie***

420 Energie die niet is onderworpen aan conversie- of transformatieprocessen.

421 Voor een gebouw is primaire energie de energie die wordt gebruikt om de energie die aan het gebouw
422 wordt geleverd te produceren. De primaire energie wordt binnen de NTA 8800 berekend uit de
423 afgenomen en geëxporteerde hoeveelheden van energiedragers, gebruikmakend van
424 conversiefactoren. Voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 beschouwen de
425 productkaarten de primaire energie, daardoor zijn er geen conversiefactoren van toepassing.

426

427 ***Primaire energiefactor***

428 Conversiefactor per energiedrager waarmee de hoeveelheid energie 'op de meter' wordt omgerekend
429 naar primaire fossiele energie. Voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 zijn
430 primaire energiefactoren niet van toepassing.

431

432 ***Aangeleverde energie***

433 Energie, aangegeven per energiedrager, die van over de systeemgrens wordt aangeleverd aan de
434 gebouwinstallaties om de beschouwde installatiefuncties te kunnen vervullen (verwarmen, koelen,
435 ventileren, warm tapwater bereiden, verlichting) of om elektriciteit te produceren (NTA 8800).

436

437 ***Gebruiksoppervlakte (GO)***

438 Oppervlakte van een ruimte of van een groep van ruimten, gemeten op vloerniveau, tussen de
439 opgaande scheidingsconstructies die de desbetreffende ruimte of groep van ruimten omhullen, zoals
440 uitgewerkt in 4.5 van NEN 2580:2007 (NTA 8800).

441

442 ***Geëxporteerde energie***

443 Energie, uitgedrukt per energiedrager, geleverd door de gebouwinstallaties binnen de systeemgrens
444 en gebruikt buiten de systeemgrens (NTA 8800).

445

446 ***Hernieuwbare energie***

447 Energie van een bron die niet wordt uitgeput door winning, zoals zonne-energie, energie uit wind,
448 waterkracht en hernieuwbare biomassa.

449

450 ***Gebouwwgebonden energieopwekking***

451 Energie geproduceerd door een gebouwwgebonden installatie.

452 **3.2 Operationeel energiegebruik (B6) in aanvulling op de MPG**

453 Binnen de EN 15978 moet operationeel energiegebruik gedeclareerd worden in fase B6.1, B6.2 en
454 B6.3. Module D2 declareert de substitutieprocessen van geëxporteerde energie. Operationeel
455 energiegebruik wordt ook gedeclareerd in BENG, gebaseerd op de methoden zoals gesteld in NTA
456 8800. Binnen het Europees geharmoniseerde LEVEL(s) framework heeft operationeel energieverbruik
457 een plaats binnen indicator 1.1 en 1.2.

458

459 . Dit hoofdstuk bevat de procedure om gebouwwgebonden energiegebruik op te nemen in aanvulling op
460 de MPG-berekening.

461 **3.3 Systeemgrenzen voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6**

462 De systeemgrens van de te beschouwen materialisaties en energieopwekking is overeenkomstig met
463 de systeemgrens zoals gesteld in het Bouwbesluit: de perceelgrens vormt de systeemgrens. Alle
464 energieopwekkingsmiddelen op de systeemgrens die aangesloten zijn op het bouwwerk worden
465 beschouwd, ook wanneer er meer energieopwekkingsmiddelen worden toegepast dan vereist voor
466 BENG.

467 **3.4 Levensfasen operationeel energieverbruik, B6.1**

468 Het gebouwwgebonden gereguleerde operationele energiegebruik wordt in lijn met EN 15978
469 gedeclareerd in levenscyclusfase (module) B6.1. Module B6.1 is een verplicht onderdeel voor de
470 milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 berekeningen. B6.1 bevat de opgetelde
471 gereguleerde energiebehoefte voor verwarming, koeling, bevochtiging, ontvochtiging en verlichting.
472 De gereguleerde energiebehoefte wordt bepaald volgens NTA 8800.

473

474 Het gebouwwgebonden niet gereguleerde energiegebruik wordt conform EN 15978 gedeclareerd in
475 B6.2. Niet gereguleerd energiegebruik maakt geen verplicht onderdeel uit van de milieuprestatie van
476 het operationeel energieverbruik B6, EPBD en BENG. Voor consistente toepassing en
477 vergelijkbaarheid wordt module B6.2 niet opgenomen totdat deze methodisch is toegevoegd aan de
478 NTA. De toepassing van liften, roltrappen, en rolpaden zijn niet gereguleerd binnen de EPBD en NTA
479 8800. Wel kan het energiegebruik geharmoniseerd bepaald worden volgens 'NEN-EN-ISO 25745-
480 3:2015, Energieprestatie van liften, roltrappen en rolpaden - Deel 3: Energieberekening en -
481 classificatie voor roltrappen en rolpaden'. Wanneer de NTA de opname van energiegebruik van liften
482 reguleert en verplichtstelt, dan moet dit ook een plaats krijgen.

483 De binnen EN 15978 gestelde module B6.3 is niet gebouwgebonden en valt daarmee buiten de scope
484 van de Bepalingsmethode Milieuprestatie Bouwwerken voor MEPG.

485

- 486 - **B 6.1** het energieverbruik van gereguleerde¹³ gebouw geïntegreerde systemen (diensten)
487 (bijvoorbeeld verlichting, verwarming en ventilatie)
- 488 - **B 6.2** het energieverbruik van gebouw geïntegreerde systemen (diensten) die niet
489 gereguleerd zijn (bijvoorbeeld liften, beveiligingssystemen en communicatiesystemen). Geen
490 onderdeel van de verplichte B6 berekening, kan wel vrijwillig worden toegevoegd. Indien in
491 NTA geharmoniseerde methode dan wordt dit deel toegevoegd aan verplicht deel.
  - 492 ○ Voor liften kan het energiegebruik geharmoniseerd bepaald worden volgens NEN-EN-
493 ISO 25745-3:2015, Energieprestatie van liften, roltrappen en rolpaden - Deel 3:
494 Energieberekening en -classificatie voor roltrappen en rolpaden
- 495 - **B 6.3** overig energieverbruik gerelateerd aan gebruikersactiviteiten van het gebouw. Geen
496 onderdeel van de berekening.

497

498 In overeenstemming met de EN 15978 wordt geëxporteerde energie gedeclareerd in module **D2**.

499 **3.5 Toepassing productkaarten energiedragers**

500 Voor operationeel energiegebruik uit aangeleverde energie zijn er verschillende categorie 3
501 productkaarten beschikbaar¹⁴. Deze productkaarten zijn opgesteld op basis van het rapport 'LCA
502 Rapportage Productkaarten Energiedragers Nationale Milieudatabase', LBP|SIGHT (2023).

503

504 **Operationele energie voor MPG (externe levering)**

505 Voor MPG-berekeningen moeten de externe leveringskaarten worden toegepast. De externe levering
506 wordt gedeclareerd in de productiefase van het bouwwerk (A1-A3). Voor toegeleverde elektriciteit
507 wordt de productkaart 'Elektriciteit, bij consument, materialisatie externe levering, gemiddelde netmix,
508 per kWh' toegepast. Voor MPG kan er geen onderscheid worden gemaakt in het type toegepaste
509 elektriciteit. Voor de geproduceerde elektriciteit uit eigen opwekking moet de productkaart
510 'Materialisatie elektriciteitsnet, externe levering, per kWh' worden toegepast voor bouwwerken met
511 een netaansluiting. Met deze kaart wordt het elektriciteitsnet toegevoegd voor gebouwgebonden
512 elektriciteitsopwekking. Alle productkaarten bevatten levering bij de consument in laag voltage¹⁵.

513

514

515 **Operationele energie voor de milieuprestatie B6**

516 Bij berekeningen van de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 zijn de productkaarten
517 per energiedrager van toepassing. Deze productkaarten bevatten het milieuprofiel van de
518 energiedrager, conversie en transmissie en gedeclareerde module D baten voor substitutie van
519 kapitaalgoederen door recycling. De energiedragers moeten in rekeninstrumenten worden
520 opgenomen in module B6.1. Externe levering is een onderdeel van de energiedragers productkaarten
521 van geleverde elektriciteit en hoeft dus niet meer los te worden toegevoegd.

¹³ 'Gereguleerd' betekent de energievraag van geïntegreerde systemen (diensten) die vallen onder de EU-richtlijn energieprestatie van gebouwen (2018/844/EU) en de nationale implementaties ervan.

¹⁴ Categorie 3 milieuprofielen van energiedragers vallen onder categorie 3a, merkongebonden, niet getoetste, data in eigendom en beheer van Stichting NMD op basis van generieke data, zonder 30% ophoogfactor.

¹⁵ Bij de productkaarten van elektriciteit wordt uitgegaan van levering aan de consument op laag voltage. Wanneer elektriciteit van het net geen conversie ondergaat en op hoog voltage wordt toegepast, dan zorgt dit voor minder conversieverlies. Ten opzichte van elektriciteit van het net op laag voltage bespaart medium voltage 1,4% verlies en hoog voltage 1,8%. De opgenomen productkaarten zijn ook toepasbaar voor medium en hoog voltage toepassingen.

522 Voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 moet externe levering voor energie uit
523 eigen opwekking wel worden meegenomen, met de productkaart 'Materialisatie elektriciteitsnet,
524 externe levering, per kWh'. Voor off-grit bouwwerken geldt er geen opname van de materialisatie
525 externe levering van het elektriciteitsnet.

526
527 Binnen de berekeningen van de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 moet voor de
528 toegepaste elektriciteit gekozen worden voor de productkaart 'Elektriciteit, Nederlandse mix (73%
529 grijs, 27% hernieuwbaar), bij consument, per kWh'. De gebruiker van het gebouw kan zelf kiezen voor
530 een energieleverancier, daardoor kan bij uitvoering van de milieuprestatie van het operationeel
531 energieverbruik B6 geen keuze worden gemaakt voor specifieke elektriciteitsbronnen. De specifieke
532 elektriciteitskaarten (hernieuwbaar mix, grijs, biomassa, wind-op-zee, wind-op-land en zon) zijn van
533 toepassing als substitutieprocessen voor geëxporteerde elektriciteit.

534

535 **MPG (productkaarten materialisatie externe levering energiedragers)**

- 536 - Elektriciteit, bij consument, materialisatie externe levering, gemiddelde netmix grijs (73%) en
- 537 hernieuwbaar (27%), per kWh
- 538 - Elektriciteit, Materialisatie elektriciteitsnet zonder opwekkingsmiddelen, externe levering, bij
- 539 consument, per kWh aardgas, verbrand, bij consument, externe levering, per m³
- 540 - Warmte, hoge temperatuur, grijs, bij consument, externe levering, per MJ
- 541 - Warmte, hoge temperatuur, hernieuwbaar, bij consument, externe levering, per MJ
- 542 - Warmte, lage temperatuur, grijs, bij consument, externe levering, per MJ
- 543 - Warmte, lage temperatuur, hernieuwbaar, bij consument, externe levering, per MJ

544

545 **Bij de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 (complete productkaarten**
546 **energiedragers)**

- 547 - Elektriciteit, Nederlandse mix (73% grijs, 27% hernieuwbaar), bij consument, per kWh
- 548 - Elektriciteit, Materialisatie elektriciteitsnet zonder opwekkingsmiddelen, externe levering, bij
- 549 consument, per kWh Elektriciteit, Grijs, bij consument, per kWh
- 550 - Elektriciteit, Nederlandse hernieuwbare mix, bij consument, per kWh
- 551 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, uit biomassa, bij consument, per kWh
- 552 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, van wind-op-zee, bij consument, per kWh
- 553 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, van wind-op-land, bij consument, per kWh
- 554 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, uit PV, bij consument, per kWh
- 555 - Aardgas, verbrand, bij consument, per m³
- 556 - Warmte, hoge temperatuur, grijs, bij consument, per MJ
- 557 - Warmte, hoge temperatuur, hernieuwbaar, bij consument, per MJ
- 558 - Warmte, lage temperatuur, grijs, bij consument, per MJ
- 559 - Warmte, lage temperatuur, hernieuwbaar, bij consument per MJ

560 *Gebouwsgebonden energieopwekking*

561 Energieopwekkingsmiddelen binnen de systeemgrenzen moeten worden opgenomen in de
562 milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6. Voor de elektriciteit uit eigen opwekking moet
563 de productkaart 'Materialisatie Elektriciteitsnet, per kWh' worden opgenomen in module B6 indien het
564 bouwwerk is bevestigd aan het elektriciteitsnet.

565

566 **3.6 Energiebehoefte bouwwerk**

567 Binnen BENG 1 wordt de energiebehoefte van het bouwwerk bepaald volgens de NTA 8800 per
568 vierkante meter gebruiksoppervlak. Binnen BENG 1 wordt er nog geen rekening gehouden met de
569 efficiëntie van installaties. Daarom is deze energiebehoefte altijd kleiner dan het energiegebruik van
570 een bouwwerk.

571

572 Voor BENG 2 wordt de primaire fossiele energie berekend. Deze berekening komt onder andere voort
573 uit de energiebehoefte van BENG 1, rendementsfactoren van installaties, een aftrek van
574 gebouwgebonden hernieuwbare energieopwekking en primaire energiefactoren. Voor de
575 milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 is de niet-primaire energiebehoefte relevant,
576 met inachtneming van de rendementsfactoren van installaties. Dit is het energiegebruik zoals dit op de
577 meter gemeten zou worden (geleverde energie). Voor gebouwgebonden hernieuwbare
578 energieopwekking moet binnen de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 de
579 materialisatie van het elektriciteitsnet zonder opwekkingsmiddelen worden meegenomen (externe
580 levering). Het bouwwerk heeft namelijk een netaansluiting. Dit geldt niet voor off-grid bouwwerken . De
581 productkaarten van de energiedragers voor geleverde energie bevatten de elektriciteitsopwekking, het
582 netwerk, verliezen en conversiefactoren. Daarom is een primaire energiefactor niet van toepassing,
583 toevoeging van primaire energiefactoren zou resulteren in dubbeltelling. De benodigde data voor
584 operationeel energieverbruik binnen de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 staat
585 weergegeven in tabel 3.1.

586

587 Voor de binnen BENG berekende externe-warmtelevering zit conversieverlies verwerkt in de
588 rendementsfactor, zoals toegepast binnen de NTA 8800. Uit BENG komt één waarde voor warmte-
589 levering in de uitvoerresultaten van rekenprogramma's. Hierin wordt geen onderscheid gemaakt
590 tussen lage temperatuur warmtelevering en hoge temperatuur warmtelevering over het totale
591 jaarverbruik. Bij de doorrekening van BENG wordt wel rekening gehouden met opgegeven hoge
592 temperatuur en lage temperatuur systemen. Voor de milieuprestatie van het operationeel
593 energieverbruik B6 moet de opsplitsing worden gemaakt van de toegepaste energie voor hoge
594 temperatuur warmtelevering en lage temperatuur warmtelevering en de warmteleveringsbron,
595 hernieuwbaar of grijs.

596

597 **Tabel 3.1**
598 Benodigde data voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 en toe te passen
599 productkaarten

Benodigde data voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 (beschikbaar uit data-output voor BENG)	Eenheid	Toepassing voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6
Totale niet-primaire energiebehoefte aardgas	nm ³ / jaar	Toegepast voor de productkaart aardgas: 'Aardgas, verbrand, bij consument'
Totale niet-primaire warmtelevering, hoge temperatuur	MJ / jaar	Opgegeven waarde – 'Warmtelevering, niet primair, hoge temperatuur, uit gebouwgebonden hernieuwbare energieopwekking' = toegeleverde warmtelevering hoge temperatuur. Hiervoor toepassen productkaart: - 'Warmte, hoge temperatuur, grijs, bij consument, per MJ', of - 'Warmte, hoge temperatuur, hernieuwbaar, bij consument, per MJ' De toe te passen productkaart is situatieafhankelijk
Warmtelevering, niet-primair, hoge temperatuur, uit gebouwgebonden hernieuwbare energieopwekking	MJ / jaar	De toegepaste installaties zitten opgenomen in de MPG en de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6
Totale niet-primaire warmtelevering lage temperatuur	MJ / jaar	Opgegeven waarde – 'Warmtelevering, niet primair, lage temperatuur, uit gebouwgebonden hernieuwbare energieopwekking' = toegeleverde warmtelevering lage temperatuur. Hiervoor toepassen productkaart: - 'Warmte, lage temperatuur, grijs, bij consument, per MJ' - 'Warmte, lage temperatuur, hernieuwbaar, bij consument per MJ'
Warmtelevering, niet-primair, lage temperatuur, uit gebouwgebonden hernieuwbare energieopwekking	MJ / jaar	De toegepaste installaties zitten opgenomen in de MPG en de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6
Totale elektriciteitsgebruik uit toelevering, niet-primaire energieverbruik. (Finaal energiegebruik)	kWh/ jaar	Hiervoor toepassen best passende productkaart: - Elektriciteit, Nederlandse mix, bij consument, per kWh (73% grijs, 27% hernieuwbaar) - Elektriciteit, Grijs, bij consument, per kWh - Elektriciteit, Nederlandse hernieuwbare mix, bij consument, per kWh - Elektriciteit, Hernieuwbaar, uit biomassa, bij consument, per kWh - Elektriciteit, Hernieuwbaar, van wind-op-zee, bij consument, per kWh - Elektriciteit, Hernieuwbaar, van wind-op-land, bij consument, per kWh - Elektriciteit, Hernieuwbaar, uit PV, bij consument, per kWh
Elektriciteit uit gebouwgebonden hernieuwbare, niet-primaire energieopwekking	kWh/ jaar	De toegepaste installaties moeten worden opgenomen in MPG / de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 . Externe levering moet worden toegevoegd op basis van: - 'Materialisatie elektriciteitsnet, externe levering, per kWh'
Totaal niet-primair energiegebruik bouwwerk, gebouwgebonden energiegebruik.	kWh/ jaar	Toegepast voor berekening energiebalans. Geëxporteerde elektriciteit = 'Elektriciteit uit gebouwgebonden hernieuwbare, niet-primaire energieopwekking' - 'Totaal niet-primair energiegebruik bouwwerk, gebouwgebonden energiegebruik'. Wanneer de berekende waarde groter is dan 0, dan wordt elektriciteit geëxporteerd. Dit wordt gedeclareerd in module D2

		met substitutiebatan gelijk aan het geëxporteerde energie-equivalent.
--	--	---

600 3.7 Energiebalans

601 Voor de MPG moeten alleen de hernieuwbare energieopwekkingsinstallaties worden gedeclareerd die
602 nodig zijn om aan de BENG-eisen te voldoen voor de vergunningverlening¹⁶. Dit betekent dat een
603 gebouw in werkelijkheid meer energieopwekkingsinstallaties kan hebben, dan dat gedeclareerd wordt
604 binnen MPG. Voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 (evenals voor
605 BREEAM en GPR Gebouw) moeten de daadwerkelijk toegepaste gebouwgebonden
606 energieopwekkingsinstallaties en materialisaties worden gedeclareerd die vallen binnen de
607 systeemgrens.

608
609 De energiebalans geeft de in- en uitgaande energiestromen weer per energiedrager. De energie-
610 balans wordt berekend door de gebouwgebonden hernieuwbaar opgewekte energie af te halen van de
611 totale finale energiebehoefte per energiedrager.

612
613 Wanneer er binnen het jaarinterval meer elektriciteit wordt opgewekt dan toegepast dan spreken we
614 van netto teruglevering aan het elektriciteitsnet. Baten van de geëxporteerde energie worden dan
615 gedeclareerd in module D2.

616
617 De toegepaste energiebalans is ook van toepassing voor Nul-op-de-Meter berekeningen.

618 3.8 Geëxporteerde energie, D2

619 Voor geëxporteerde energie gelden substitutiebatan in module D2, gelijk aan het geëxporteerde
620 energie-equivalent. Dit betekent wanneer energie uit PV wordt geëxporteed dat dit energie uit PV
621 substitueert in module D2. Voor de substitutie moet de technisch meest equivalente productkaart van
622 energiedragers worden toegepast¹⁷. Dit is in overeenstemming met de module D berekening voor
623 materialen binnen de NMD Bepalingsmethode. Het is mogelijk dat niet alle geëxporteerde energie kan
624 worden opgenomen door de energieleverancier, in dat geval gaat de energie 'verloren'. Voor de
625 MEPG wordt er hiervoor geen correctie gemaakt.

626 3.9 Gedeclareerde eenheid gebruiksfunctie, m² BVO & m² GO

627 De EN 15978 geeft geen richtlijnen voor de te hanteren referentie-eenheid voor de beoordeling van
628 milieuprestaties van gebouwen. De MPG-systematiek gaat uit van de referentie-eenheid BVO (bruto
629 vloeroppervlakte). BENG en Level(s) gaan uit van de referentie-eenheid GO (gebruiksoppervlakte).
630

---

¹⁶ NMD (2023). FAQ, Hoe worden PV-panelen meegenomen in de MPG-berekening, geraadpleegd op 25-01-2023, via:
<https://milieudatabase.nl/faq/>

¹⁷ Voorbeeld: Een bouwwerk wekt 1000 kWh aan elektriciteit op van PV-panelen op het dak.
Het bouwwerk heeft een eigen verbruik van 800 kWh, de overige 200 kWh wordt teruggeleverd aan het net.

Het PV-paneel zit opgenomen in de MPG (A1-A5). Voor de 1000 kWh elektriciteit uit eigen opwekking wordt bij externe levering
de productkaart van het elektriciteitsnet toegevoegd.

In module D2 komt er 200 kWh substitutie van de meest equivalente productkaart van energiedragers. In dit geval is dit
'Elektriciteit, Hernieuwbaar, uit PV, bij consument, per kWh'.

631 De gebruiksoppervlakte wordt berekend door van de totale oppervlakte binnen de wanden van de
632 woning, het BVO de volgende oppervlaktes af te trekken:

- 633 - Grondoppervlak van dragende wanden.
- 634 - Oppervlak van vides en trapgaten, indien groter dan 4 m².
- 635 - Oppervlak van ruimten met een vrije hoogte lager dan 1,5 meter.
- 636 - Grondoppervlak van afzonderlijke constructies groter dan 0,5 m².
- 637 - Grondoppervlak van leidingschachten, indien groter dan 0,5 m².

638 Bijlage 2 geeft een overzicht van de oppervlaktebepaling zoals gesteld in NEN 2580.

639

640 De referentie-eenheden voor B6 binnen de MPG moeten gelijk zijn aan elkaar om deze in samenhang
641 te kunnen bezien. Hiermee wordt 75 jaar en BVO gehanteerd.

642 Voor uniformiteit met BENG en Level(s) moet voor de MEPG ook de referentie-eenheid per m² GO
643 gehanteerd worden. Bij de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 vergelijkingen met
644 Level(s) moet rekening gehouden worden met het verschil in gebouwlevensduur. De MPG en de
645 milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 gaan uit van 75 jaar voor woningen, Level(s)
646 gaat standaard uit van 50 jaar.

647 **3.10 Materialisatie externe levering**

648 De materialisatie van externe leveringsmiddelen (elektriciteitsnetwerk en centrales) moet binnen de
649 milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 worden gedeclareerd in de fase waarin de
650 energie wordt toegepast, dit is B6.1. Opname van externe levering is onderdeel van de MPG zoals
651 aangewezen in het Bouwbesluit met als doel een betere vergelijkbaarheid tussen de milieu-ingrepen
652 door lokale energieopwekking (bijvoorbeeld materiaalgebruik PV-panelen) en energielevering vanuit
653 een extern net (bijvoorbeeld materiaalgebruik elektriciteitscentrales en distributienet). Voor de
654 milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 wordt de externe levering van geïmporteerde
655 energie niet apart gedeclareerd. De externe levering van energiedragers zit opgenomen in de
656 productkaarten van de energiedragers. Het energiegebruik en de externe levering moet worden
657 opgenomen in de module B6.1. Baten uit substitutie door recycling van de kapitaalgoederen van de
658 externe levering zitten opgenomen in de productkaarten voor externe levering ook verwerkt in module
659 B6.

660

661 **Toepassing energiegebruik uit energieprestatieberekening**

662 Installaties voor externe energielevering (denk aan de aansluitingen voor gas, elektriciteit en/of
663 warmte, maar ook de energie-infrastructuur en centrale installaties voor opwek/omzetting) moeten
664 worden meegenomen in de milieuprestatieberekening (MPG en de milieuprestatie van het
665 operationeel energieverbruik B6). Desbetreffende installaties zullen in de energieprestatieberekening
666 moeten zijn benoemd en hiervoor moet in de milieuprestatieberekening een equivalent qua
667 materiaalgebruik worden opgevoerd.

668

669 In de gids invoer milieuprestatieberekening is de volgende toelichting opgenomen voor de
670 hoeveelheid te declareren externe levering in een MPG-berekening.

671

672 *Van de energieleverende voorzieningen die voor de milieuprestatieberekening volgens het*
673 *Bouwbesluit in beschouwing moet worden genomen, hoeft slechts het procentuele deel van de*
674 *milieubelasting in rekening te worden gebracht dat voor het gebouwgebonden energiegebruik van de*
675 *gebruiksfuncties is bedoeld. Met andere woorden, het deel dat in de vergunningaanvraag bij de*
676 *energieprestatie (EPC) of BENG is opgegeven.*

677

678 *Zo kan er bij energielevering door PV-panelen een onderscheid worden gemaakt in een deel dat voor*
679 *huishoudelijk gebruik wordt aangewend en een deel voor toepassingen die nodig zijn om te voldoen*
680 *aan de overige voorschriften van het Bouwbesluit 2012. Voor toepassing voor het Bouwbesluit hoeft*
681 *de milieubelasting ten behoeve van huishoudelijk gebruik dan niet te worden meegenomen.*

682

683 Gevolg hiervan is dat voor energiezuinige gebouwen tot nul op de meter woningen gerekend wordt
684 met een negatief finaal energieverbruik en hier dus geen externe levering wordt berekend. Feitelijk zijn
685 dergelijke concepten echter niet “off grid” maar maken ze gebruik van de net-infrastructuur voor hun
686 energiebalans. Het is niet praktisch werkbaar om naar een uur-balans methode te gaan voor deze
687 berekening. De externe levering dient toegepast worden op de finale energiebehoefte in plaats van
688 verbruik zodat de energiebalans juist kan worden doorgerekend.

689

690 Binnen MPG moet voor al het geïmporteerde finale energiegebruik de externe leveringskaart
691 Elektriciteit, Nederlandse mix, bij consument, externe levering, per kWh worden toegepast. Voor alle
692 energie uit eigen opwekking moet de productkaart ‘Materialisatie elektriciteitsnet, externe levering, per
693 kWh’ worden toegepast. De externe levering van toegeleverde energie zit binnen de milieuprestatie
694 van het operationeel energieverbruik B6 opgenomen in de productkaarten van de energiedragers en
695 hoeft niet los meegenomen te worden. Voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik
696 B6 moet externe levering voor energie uit eigen opwekking wel worden meegenomen met
697 ‘Materialisatie elektriciteitsnet, externe levering, per kWh’.

698

699

700

701

702

703 **4 Effect van de milieuprestatie van het operationeel**
704 **energieverbruik B6 waarde referentiegebouwen**

705 Aan de hand van een aantal doorrekeningen gebouwen is de werking en toepassingsgerichtheid van
706 de beoogde bepalingmethode onderzocht. Idealiter worden hiervoor de referentiegebouwen voor
707 MPG en BENG gebruikt, maar deze zijn momenteel nog niet beschikbaar. Voor deze studie is daarom
708 gebruikgemaakt van recent gemodelleerde referentiewoningen van Develop Inc¹⁸ en de
709 referentiegebouwen van de NMD van 2018/2019.

710 **4.1 Referentiewoningen**

711 Als referentiewoning is gekeken naar de hoekwoning met een vlaswol isolatie. Deze woning heeft een
712 gebruiksoppervlakte (GO) van 120 m² en een bruto vloeroppervlakte (BVO) van 164 m² en een
713 levensduur van 75 jaar. Develop Inc heeft twee woningvarianten, de eerste voldoet aan de BENG
714 vereisten met de implementatie van drie PV-panelen, de tweede is energieneutraal met 12 PV-
715 panelen. De toegepaste isolatiewaarden, installaties en energieprestaties staan weergegeven in
716 tabel 4.1.

717 **Tabel 4.1**
718 Referentiewoning, hoekwoning. DevelopInc (2022), Hoekwoning variant B.
719

Bouwkundig	Pakket B			
Rc-begane grondvloer	3,70 m ² -K/W			
Rc-gevel	4,70 m ² -K/W			
Rc-dak	6,30 m ² -K/W			
U-ramen en deuren	HR++ (U _g 1,0) 1,3 tot 1,6 W/m ² -K			
Infiltratie (qv10;spec)	0,50 dm ³ /s-m ²			
Zonwering/ventilatieve koeling	-			
Installaties				
Verwarmingssysteem	Lucht/water warmtepomp 5 kW			
Koelingssysteem	Lucht/water warmtepomp 5 kW			
Afgifte verwarming en koeling	Vloerverwarming/-koeling 35 °C			
Tapwatersysteem	Lucht/water warmtepomp 5 kW (180 l.)			
Ventilatiesysteem	D2 – zonder sturing, zonder zoning			
PV-panelen indien aanwezig	330 Wp per paneel			
Energieprestaties	BENG 1	BENG 2	BENG 3	TO _{full}
BENG	61,44	29,18	61,9%	-
Energie-neutraal	61,44	-0,52	100,6%	-
PV-panelen en fysische prestaties	PV	EPV	Netto warm.	kWh meter
BENG	3	34,57	2,94	2.416
Energie-neutraal	12	34,57	2,94	-43

720
721

¹⁸ Develop Inc, 22 juni 2022. Milieuprestatie energie- en materiaalgebruik.

722 In aanvulling op de referentiewoningen van Develop Inc wordt in deze studie ook dezelfde woning
723 beschouwen zonder PV-panelen en met 18 PV-panelen. Voor deze twee aanvullende varianten zijn
724 de MPG, en energieopwekkingswaarden berekend aan de hand van de beschikbare data van
725 Develop Inc. Een overzicht van relevante waarden per woning type staat in tabel 4.2.
726

727 **Tabel 4.2**

728 Energieproductie woningvarianten

Hoekwoning, type:	kWh eigen productie uit PV	energiebehoefte (kWh/jaar)	kWh meter	BVO (m ²)	GO (m ²)
0x PV. Nr. 8, B - BENG - VW	0	3227	3.227	164	120
3x PV + inverter +kabels. Referentie Nr. 8, B - BENG - VW	820	3227	2407	164	120
12x PV + inverter + kabels. Referentie Nr. 24, B - Neutraal - VW	3279	3227	-52	164	120
18x PV + inverter, energieleverend	4920	3227	-1693	164	120

729

730 Het enige verschil tussen de vier woningvarianten zit in het aantal toegepaste PV-panelen met
731 bijbehorende inverters en kabels. Voor de bijbehorende MPG-waarden gaat Develop Inc uit van de
732 categorie 1 productkaart 'Exasun Xglass, één PVmodule 320 Wpstuk PV, monoSi; incl. steun, excl.
733 inverter + kabels' en de categorie 3 productkaart 'Inverter+ kabels, (excl. PV-paneel en
734 ondersteuning)'.

735 4.2 Modellering

736 De NMD milieuwaarden voor operationeel energiegebruik en externe levering zijn toegepast in de
737 vergelijking. In tabel 4.3 staat een overzicht van de toegepaste productkaarten en de bijbehorende
738 toepassing.
739

740 **Tabel 4.3**

741 MKI energiedragers

Productkaart	Totaal MKI/kWh	Externe levering MKI/kWh	Toelichting toepassing.
Elektriciteit - MIX NL (73% grijs, 27% hernieuwbaar)	€ 0,02873	€ 0,00366	Voor MPG wordt de externe levering toegepast. Voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 het totaal (inclusief externe levering)
Elektriciteit -Hernieuwbaar, uit PV	€ 0,01658	€ 0,01643	Het totaal wordt toegepast voor substitutie van geëxporteerde energie uit PV in module D2 bij de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6
Externe levering elektriciteitsnet		€ 0,00167	Externe levering toegepast voor zowel MPG, als de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 voor elektriciteit uit eigen opwekking

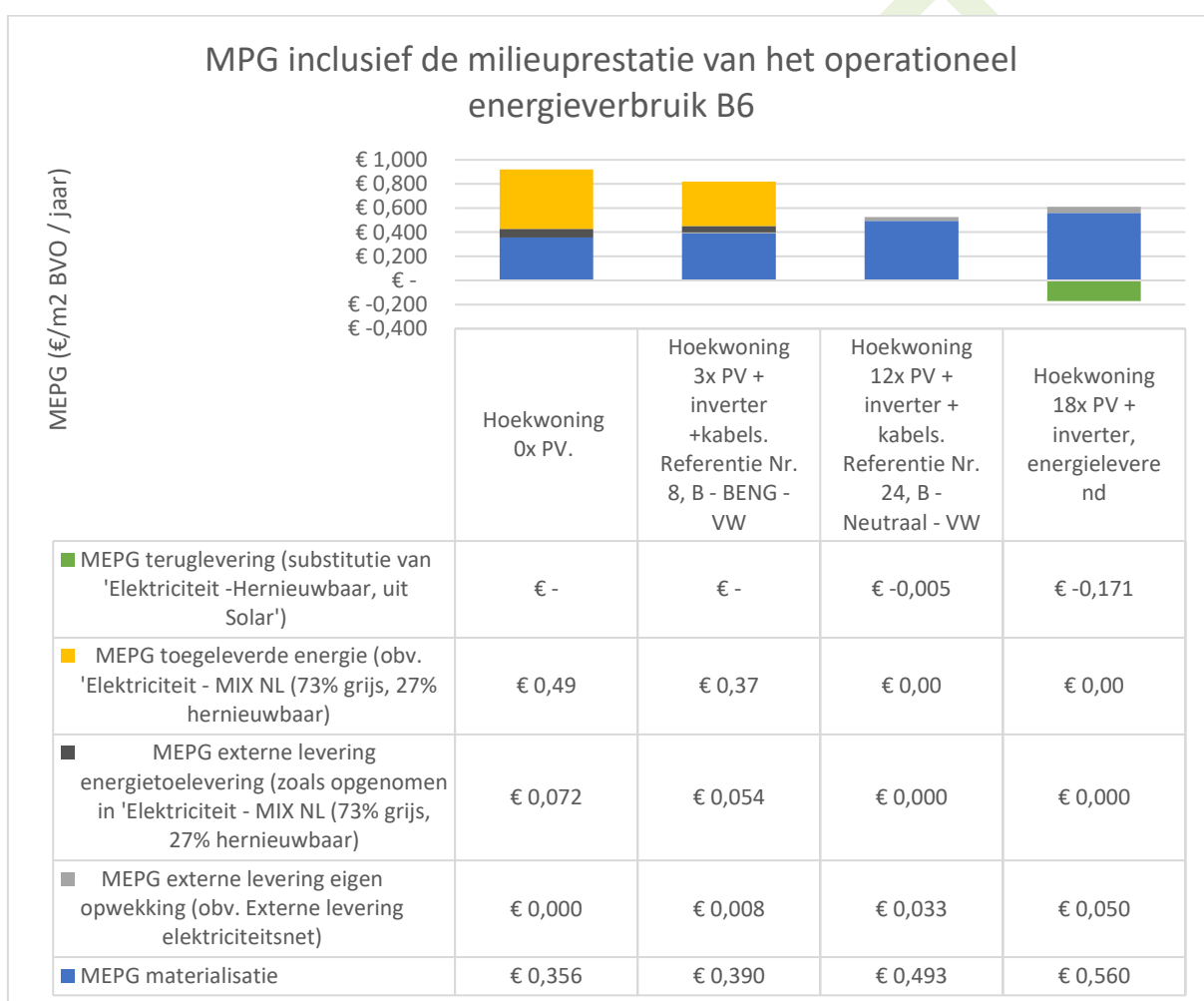
742

743 In bijlage 3 staan de milieuresultaten opgenomen van het scenario waarin de MIX NL externe
744 leveringskaart ook wordt toegepast voor elektriciteit die binnen de systeemgrenzen is opgewekt.
745

746 **4.3 Resultaten**

747 Voor de vier woningvarianten neemt de MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel
 748 energieverbruik B6 af wanneer het aantal toegepaste PV-panelen toeneemt (figuur 4.1). Bij toename
 749 van elektriciteit uit eigenopwekking wordt er minder, tot geen energie toegeleverd vanuit de
 750 Nederlandse Mix. Hierdoor neemt de MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel
 751 energieverbruik B6 voor toegeleverde energie en bijbehorende externe levering af. Bij toepassing van
 752 solar panelen stijgt de MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 op
 753 gebouwgebonden materialisatie en de externe levering vanuit de aansluiting op het elektriciteitsnet. Bij
 754 de energieleverende woning is te zien dat de MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel
 755 energieverbruik B6 baten uit teruglevering en substitutie groter is dan de lasten uit de extra
 756 toegepaste materialisatie. Dit effect staat toegelicht in de gevoeligheidsanalyse in paragraaf 4.4.
 757

758 **Figuur 4.1**
 759 Resultaten MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6
 760 referentiegebouwen
 761
 762

763 **4.4 Gevoeligheidsanalyse geëxporteerde energie**

764 Volgens de Bepalingsmethode moeten substitutieprocessen gaan over het representatieve
765 grondstofequivalent. Daarom wordt binnen deze MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel
766 energieverbruik B6-analyse de geëxporteerde elektriciteit uit PV-panelen gesubstitueerd voor de
767 meest representatieve NMD-productkaart 'Elektriciteit - hernieuwbaar, uit PV'.

768 In de MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6-berekening is het
769 toegepaste PV-paneel gebaseerd op cat. 1 data. Per PV-paneel samen met de benodigde inverters
770 en kabels komt de materialisatie op een milieueffect €0.0085 / kWh. Substitutie met de categorie 3
771 productkaart 'Elektriciteit – hernieuwbaar, uit PV' zorgt met een MKI van €0,017 voor substitutiebaten
772 die een factor 2 hoger liggen dan de gedeclareerde materialisatielasten. Dit zou betekenen dat bij
773 implementatie van ongeveer 50 PV-panelen de complete MPG inclusief de milieuprestatie van het
774 operationeel energieverbruik B6 op €0/m² BVO zou uitkomen. Bij meer toegepaste PV-panelen wordt
775 de MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 negatief.
776

777 Het verschil in de milieueffecten van de toegepaste materialisatie en de batens uit substitutie is als
778 volgt te verklaren. In het referentiegebouw wordt cat. 1 data toegepast met een lagere MKI. Daarnaast
779 gaat het substitutieprofiel uit van elektriciteit uit PV van een grondinstallatie met een aanzienlijk groter
780 bevestigingssysteem.
781

782 Om afwijking door toegepaste substitutieprocessen te voorkomen kan de keuze gemaakt worden om
783 substitutie van geëxporteerde energie in module D2 te declareren als substitutie van de daadwerkelijk
784 toegepaste materialisatie die voorziet in de externe levering. Bij de beschouwde energieleverende
785 gebouwvariant met 18 PV-panelen zou dit betekenen dat de materialisatie van 6 PV-panelen met
786 bijbehorende inverters, kabels en externe levering in module D2 terugkomen als substitutieprocessen.
787 De eerste 12 panelen zijn toegepast voor de benodigde energievoorziening. Als effect zorgen de
788 6 aanvullende panelen over de volledige levenscyclus voor netto nul milieubatens of lasten.

789 **4.5 MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6, BVO en** 790 **GO**

791 De referentiewoningen hebben een BVO van 164 m² en een GO van 120 m². Voor de MPG inclusief
792 de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 moeten milieuresultaten ook worden
793 weergegeven in GO om onder andere aansluiting te vinden bij het Level(s) framework. Dit milieueffect
794 voor declaratie in GO zijn in dit geval een factor 1,36 zwaarder dan voor BVO (164/120).
795

796 De verhouding GO en BVO kan mogelijk sterk verschillen voor verschillende woningtypes.
797

Vergelijking NMD Bepalingsmethode, Level(s) & EN15978

Operationele energie	Level(s), 1.1	Level(s), 1.2	EN15978	NMD Bepalingsmethode MPG	BENG, NTA 8800
Omschrijving	Use stage energy performance'	Life cycle Global Warming Potential	Duurzaamheid van constructies - Beoordeling van milieuprestaties van gebouwen - Deel 1: Milieuprestaties	Rekenregels en richtlijnen bepaling Milieuprestatie Bouwwerken	Bijna Energieneutrale Gebouwen, met bepalingmethode NTA 8800
Toepasbaar voor	B&U	B&U	B&U & GWW	B&U & GWW	B&U
Scope (levensfasen), operationeel energieverbruik	Heating, cooling, ventilation (incl. (de)humidification, hot water and lighting	B6	B6.1 energieverbruik gereguleerde gebouw geïntegreerde systemen, B6.2 energieverbruik van niet gereguleerde gebouw geïntegreerde systemen, B6.3 overig energieverbruik gebruikersactiviteit	B6	B6
Systeemgrenzen (eigen energieopwekking)	De systeemgrenzen zijn gesteld op het punt waar geleverde en geëxporteerde energie worden berekend. Buiten de systeemgrenzen gelden primaire energiefactoren voor alle vormen van geleverde en geëxporteerde energie. Dit geldt zowel voor zowel on-site, nabijgelegen, als vergelegen energiebronnen.	Het energie systeem is onderdeel van het gebouw en moet worden meegenomen.	Energieopwekkingsmiddelen die deel uitmaken van de schil van het gebouw of direct verbonden zijn met de energievoorziening van het bouwwerk.		Gebouwgebonden energieopwekking Energie geproduceerd door een gebouwgebonden installatie.
Gedeclareerde eenheid	kWh/m ² /yr (Gebruiksoppervlak, GO)	kg CO ₂ -eq/m ² /yr (Gebruiksoppervlak, GO)	-	MkI/m ² /yr (Bruto vloeroppervlak, BVO)	kWh/m ² /yr (Gebruiksoppervlak, GO)
Meegenomen indicatoren	2 L2.1 EPBD services 1 non-renewable primary energy self-used (mandatory) L2.2 EPBD services 1 renewable primary energy self-used 2 (optional) L2.3 EPBD services 1 total primary energy self-used 2 (optional) L2.4 Exported renewable primary energy (mandatory) 3 L2.5 EPBD services 1 non-renewable primary energy balance (mandatory) L2.6 Non-EPBD services non-renewable primary energy self-used	1) GWP - fossil kg CO ₂ eq (2) GWP - biogenic kg CO ₂ eq GWP – GHGs (1+2) kg CO ₂ eq (3) GWP – land use and land use change kg CO ₂ eq GWP – overall (1+2+3) kg CO ₂ eq	milieu-indicatoren en parameters van EN15804:A2 Parameter 'exported energy' in B6. Dit moet gedeclareerd worden per energiedrager in MJ.	Milieu-indicatoren en parameters van EN15804:A2	1. de maximale energiebehoefte in kWh per m ² gebruiksoppervlak per jaar 2. het maximale primair fossiel energiegebruik, eveneens in kWh per m ² gebruiksoppervlak per jaar 3. het minimale aandeel hernieuwbare energie in procenten

	(optional) L2.7 Non-EPBD services renewable primary energy self- used2 (optional) L2.8 Non-EPBD services1 total primary energy self-used2 (optional) L2.9 Total primary energy self-used2 (optional) L2.10 Total primary energy balance2 (optional)				
Milieuprofiel energiedragers	n.v.t.	Uitgesplitst naar de GWP per energiedragers(s)	Uitgesplitst naar de toegepaste energiedragers(s)	-	-
Milieuprofiel energieleverende voorzieningen	n.v.t.	Op basis van gevalideerde software. Ecoinvent software is gevalideerd.	Alle energieleverende voorzieningen die onderdeel uitmaken van het gebouw, of direct verbonden zijn met het gebouw moeten gedeclareerd worden binnen de productiefase (A1-A3).	Van de energieleverende voorzieningen die voor de milieuprestatieberekening in beschouwing worden genomen, behoeft slechts het procentuele deel van de milieulast in rekening te worden gebracht dat voor het gebouwgebonden energiegebruik van de gebruiksfuncties is bedoeld.	NTA 8800 gaat uit van vaste CO ₂ - emissiecoëfficiëntien per energiedrager, behalve voor warmtelevering
Declaratie geëxporteerde energie	In de meegenomen indicatoren	In module D	Milieueffecten van geëxporteerde energie in module D2 op basis van de meest relevante substitutie, bijvoorbeeld de huidige nationale energiemix.	-	Berekening volgens NTA 8800, gaat uit van vaste CO ₂ -waarden.
Referentielevensduur bouwwerk	n.v.t.	50 jaar	-	Woningen: 75 jaar; utiliteit: 50 jaar (inclusief scholen, winkels, sporthallen, etc.). GWW: 100 jaar	-

799
800

801 **5 Aanbevelingen**

802 - **Studie naar toepassing referentie-eenheid GO voor MPG**

803 Voor uniformiteit met BENG en Level(s) zou in de Bepalingsmethode milieuprestatie
804 gebouwen idealiter ook de referentie-eenheid per m² GO gehanteerd moeten worden. Een
805 nadere studie met doorrekeningen van een substantieel aantal gebouwen zou moeten
806 aangeven welk effect de overgang van vergelijkingseenheid BVO naar GO heeft op de 1-
807 puntscore van de milieuprestatie van een gebouw. Hierbij moeten verschillende bouwtypen
808 worden meegenomen en de beleidsdoelstellingen zoals gesteld voor de MPG.

809
810 Totdat op basis van een studie besluiten zijn genomen, moet de MPG worden opgesteld in
811 BVO en de MPG inclusief de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 in zowel
812 BVO, als GO.
813

814 **Bijlage 1, overige aanpassingen Bepalingsmethode voor**
815 **energiedragers**

816 **Vervangen:** 2.6.3.7. Selectie van data, Forfaitaire waarden, 3^e bullet

817 - Voor energie uit aardgas wordt gebruik gemaakt van 'Heat, district or industrial, natural gas
818 {Europe without Switzerland}| heat production, natural gas, at industrial furnace >100kW | Cut-
819 off, U' (proces in MJ) [Ecoinvent 3.5]. Hierbij wordt een energiewaarde van 31,65 MJ/Nm³
820 gehanteerd⁴.

821

822 + voetnoot 4: Hier is bewust niet gekozen voor een 'market' proces, omdat dat databaseproces een
823 combinatie inhoudt van 'industrial furnace' en 'co-generation' (warmte-krachtkoppeling), en er in
824 industriële processen in principe co-generation geen rol speelt. De standaardenergiewaarde is
825 gebaseerd op 'Nederlandse lijst van energiedragers en standaard CO₂ emissiefactoren, versie januari
826 2018' (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Deze waarde mag voor het gebruik van
827 Nederlands aardgas niet worden aangepast. Bij buitenlands aardgas dient een passende specifieke
828 waarde uit de literatuur gezocht te worden.

829

830 Vervangen door:

831 - Voor energie uit aardgas wordt gebruik gemaakt van NMD-proces 'Aardgas, verbrand, bij
832 consument, per m³'. Indien van toepassing kan hier een energiewaarde van 31,65 MJ/Nm³
833 worden gehanteerd⁴.

834

835 + voetnoot 4: De standaardenergiewaarde is gebaseerd op 'Nederlandse lijst van energiedragers en
836 standaard CO₂-emissiefactoren, versie januari 2018' (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland).
837 Deze waarde mag voor het gebruik van Nederlands aardgas niet worden aangepast. Bij buitenlands
838 aardgas dient een passende specifieke waarde uit de literatuur gezocht te worden.

839

840 **5^e bullet**

841 - Electricity, low voltage {NL}| market for | Cut-off, U [Ecoinvent 3.5] Dit proces beschrijft
842 elektrisch energiegebruik (230-400 V) inclusief productie uit de grondstoffen en distributie
843 (net- en transformatieverliezen).

844

845 Vervangen door:

846 - Elektriciteit, Grijs, bij consument, per kWh. Dit NMD-proces beschrijft elektrisch
847 energiegebruik van niet-hernieuwbare Nederlandse oorsprong (230-400 V) inclusief productie
848 uit de grondstoffen en distributie (net- en transformatieverliezen).

849

850 + extra bullets:

851 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, uit biomassa, bij consument, per kWh. Dit NMD-proces beschrijft
852 elektrisch energiegebruik van hernieuwbare Nederlandse oorsprong (230-400 V) inclusief
853 productie uit de grondstoffen en distributie (net- en transformatieverliezen). Gebruik van deze
854 kaart in berekeningen kan alleen wanneer Nederlandse Garanties van Oorsprong (GvO's) van
855 toepassing zijn, dit moet worden ondersteund met passende bewijslast. Buitenlandse GvO's
856 zijn uitgesloten⁵.

857 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, van windturbines op zee, bij consument, per kWh. Dit NMD-proces
858 beschrijft elektrisch energiegebruik van hernieuwbare Nederlandse oorsprong (230-400 V)
859 inclusief productie uit de grondstoffen en distributie (net- en transformatieverliezen).

860 Gebruik van deze kaart in berekeningen kan alleen wanneer Nederlandse Garanties van

- 861 Oorsprong (GvO's) van toepassing zijn, dit moet worden ondersteund met passende
862 bewijslast. Buitenlandse GvO's zijn uitgesloten⁵.
- 863 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, van windturbines op land, bij consument, per kWh. Dit NMD-
864 proces beschrijft elektrisch energiegebruik van hernieuwbare Nederlandse oorsprong (230-
865 400 V) inclusief productie uit de grondstoffen en distributie (net- en transformatieverliezen).
866 Gebruik van deze kaart in berekeningen kan alleen wanneer Nederlandse Garanties van
867 Oorsprong (GvO's) van toepassing zijn, dit moet worden ondersteund met passende
868 bewijslast. Buitenlandse GvO's zijn uitgesloten⁵.
- 869 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, uit PV, bij consument, per kWh. Dit NMD-proces beschrijft
870 elektrisch energiegebruik van hernieuwbare Nederlandse oorsprong (230-400 V) inclusief
871 productie uit de grondstoffen en distributie (net- en transformatieverliezen). Gebruik van deze
872 kaart in berekeningen kan alleen wanneer Nederlandse Garanties van Oorsprong (GvO's) van
873 toepassing zijn, dit moet worden ondersteund met passende bewijslast. Buitenlandse GvO's
874 zijn uitgesloten⁵.
- 875 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, Nederlandse mix, bij consument, per kWh. Dit NMD-proces
876 beschrijft elektrisch energiegebruik van hernieuwbare Nederlandse oorsprong (230-400 V)
877 inclusief productie uit de grondstoffen en distributie (net- en transformatieverliezen). Gebruik
878 van deze kaart in berekeningen kan alleen wanneer Nederlandse Garanties van Oorsprong
879 (GvO's) van toepassing zijn, dit moet worden ondersteund met passende bewijslast.
880 Buitenlandse GvO's zijn uitgesloten⁵.

881

882 + voetnoot 5: Bij toepassing van hernieuwbare elektriciteitsprocessen kan het betreffende module D
883 proces worden toegevoegd. In module D worden de baten en lasten van de substitutie van
884 kapitaalgoederen door recycling meegenomen. De betreffende module D processen zijn:

- 885 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, uit biomassa, bij consument, per kWh (D)
- 886 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, van windturbines op zee, bij consument, per kWh (D)
- 887 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, van windturbines op land, bij consument, per kWh (D)
- 888 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, uit PV, bij consument, per kWh (D)
- 889 - Elektriciteit, Hernieuwbaar, Nederlandse mix, bij consument, per kWh (D)

890

891

892 **3. Bouwwerkberekening, 3.1. Algemeen, laatste alinea**

893 Vervangen:

894 *Van de energieleverende voorzieningen die voor de milieuprestatieberekening in beschouwing worden*
895 *genomen, hoeft slechts het procentuele deel van de milieulast in rekening te worden gebracht dat*
896 *voor het gebouwgebonden energiegebruik van de gebruiksfuncties is bedoeld.*

897 Vervangen door:

898 *Van de energieleverende voorzieningen die voor de milieuprestatieberekening in beschouwing worden*
899 *genomen, hoeft de totale milieulast in rekening te worden gebracht dat voor het gebouwgebonden*
900 *energiegebruik. Geëxporteerde energie komt in module D2 tot uiting als substitutie baten van de*
901 *betreffende energiedrager.*

902

903 **Bijlage 2, overzichtstabel in beschouwing te nemen oppervlakten**
 904 **van gebouwen volgend NEN 2580**

905

Bruto Vloeroppervlak (BVO)	Netto Vloeroppervlak (NVO)	Gebruiksoppervlak (GO)	Verhuurbaar Vloeroppervlak (VVO)	Gerealiseerd Nuttig Oppervlak (GNO)	Functioneel Nuttig Oppervlak (FNO)	Woon-/ Werkoppervlak (WO)			
BVO	NVO	GO	Ruimten voor Gebouwinstallaties						
			Verticaal verkeersoppervlak						
			Parkeerruimte						
			VVO	GNO	FNO	Rijwielstalling, buitenberging			
				Horizontaal verkeersoppervlak					
				GNO	FNO	Sanitaire ruimten			
						Bergruimte			
			WO						
			Indelingsverlies						
			Seperatiewanden						
	Scheidingsconstr. Tussen geb. functies								
	Niet-toegankelijke leidingschachten								
	Statische bouwdelen								
	Glaslijncorrectie	VVO	Glaslijncorrectie						
Ruimten lager dan 1,5 m									
	Tarra-oppervlak								

906
907

908 **Bijlage 3, Effect MPG inclusief de milieuprestatie van het**
 909 **operationeel energieverbruik B6 gelijke externe levering**
 910 **geïmporteerde en zelf gegenereerde energie.**

911 Deze MEPG vergelijking is gebaseerd op dezelfde referentiegebouwen als opgenomen in hoofdstuk 4.
 912 De enige aanpassing is de opname van externe levering voor energie uit eigen opwekking. De NMD
 913 milieuwwaarden voor operationeel energiegebruik en externe levering zijn toegepast in de MEPG
 914 vergelijking. In tabel 1 staat een overzicht van de toegepaste productkaarten en de bijbehorende
 915 toepassing.

916

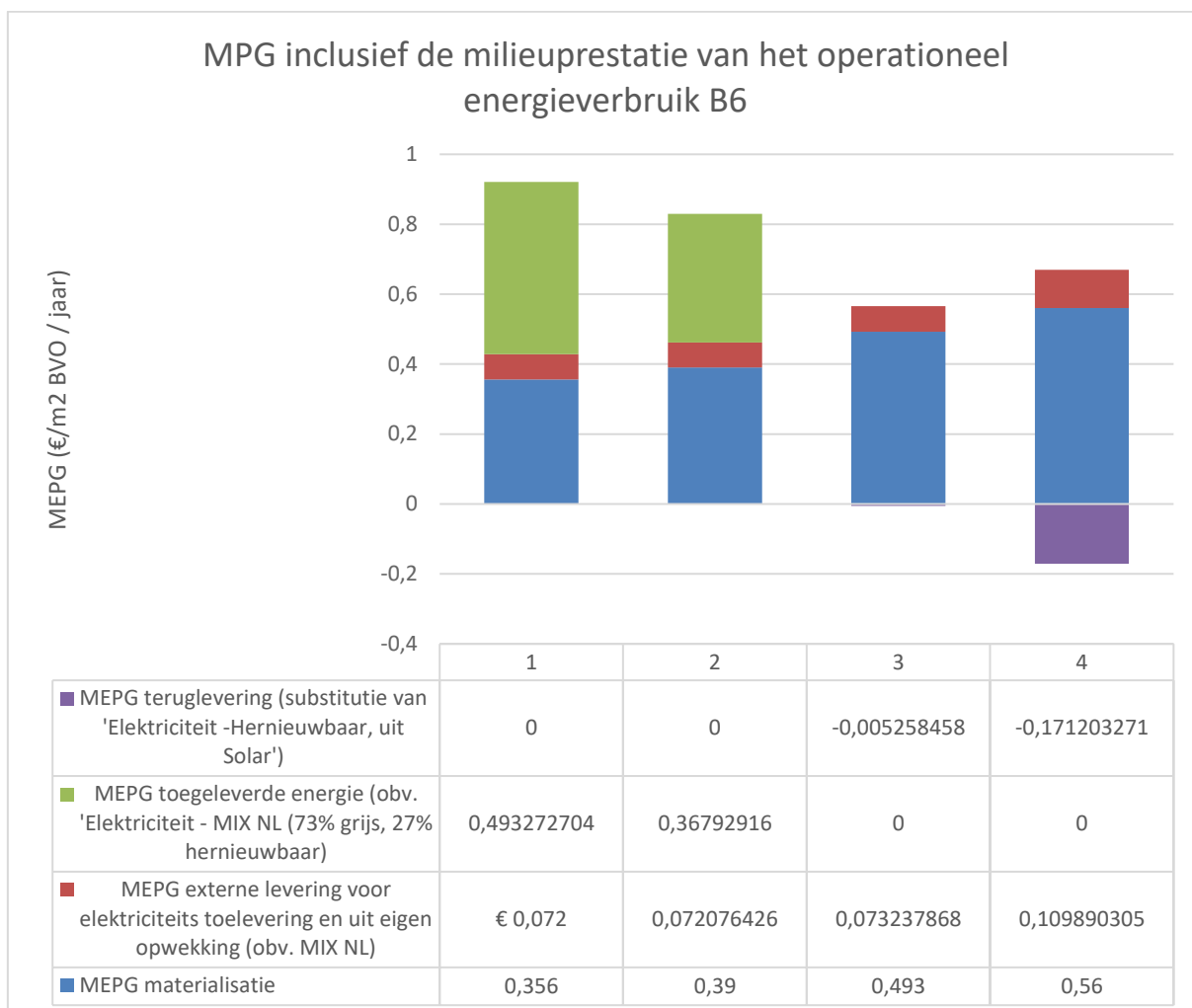
917 **Tabel III.1**

918 MKI energiedragers

Productkaart	Totaal MKI/kWh	Externe levering MKI/kWh	Toelichting toepassing.
Elektriciteit - MIX NL (73% grijs, 27% hernieuwbaar)	€ 0,02873	€ 0,00366	Voor MPG wordt de externe levering toegepast. Voor de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 het totaal (inclusief externe levering) De externe levering wordt ook opgenomen voor energie geproduceerd binnen de systeemgrenzen.
Elektriciteit -Hernieuwbaar, uit PV	€ 0,01658	€ 0,01643	Het totaal wordt toegepast voor substitutie van geëxporteerde energie uit PV in module D2 bij de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6

919

920 De effecten op de milieuprestatie van het operationeel energieverbruik B6 staan weergegeven in
 921 figuur 1. De milieueffecten uit externe levering zijn toegenomen. De externe levering bevat in dit
 922 scenario zowel het elektriciteitsnet, als de opwekkingsmiddelen uit de Nederlandse elektriciteitsmix.
 923 Het effect hiervan is dat eigen opwekking van elektriciteit binnen de systeemgrenzen minder gunstig
 924 wordt. Wanneer een woning PV-panelen krijgt, dan wordt ook voor dit aandeel elektriciteit bij de
 925 externe levering de kapitaalgoederen van de opwekkingsmiddelen van de Nederlandse mix
 926 gedeclareerd.

Figuur III.1

927
928
929